

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 6Ssk/74/2022
Identifikačné číslo spisu: 7020200274
Dátum vydania rozhodnutia: 31. januára 2024
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:7020200274.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobcu: Z. F., narodený XX.XX.XXXX, bytom X., R.N. I. Č.. XXXX/X, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Bratislava, Ulica 29. augusta č. 8-10, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 03. apríla 2020, o starobný dôchodok nebohého Z.. Z. F., narodeného XX.XX.XXXX, naposledy bytom Q. J., Y. I. Č.. XXX, zomr. 06.05.2022, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 7Sa/13/2020-111 zo dňa 30. marca 2022, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobcu: Z. F., narodený XX.XX.XXXX, bytom X., R.N. I. Č.. XXXX/X, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Bratislava, Ulica 29. augusta č. 8-10, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 03. apríla 2020, o starobný dôchodok nebohého Z.. Z. F., narodeného XX.XX.XXXX, naposledy bytom Q. J., Y. I. Č.. XXX, zomr. 06.05.2022, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 7Sa/13/2020-111 zo dňa 30. marca 2022, t a k t o

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom zo dňa 30.03.2022, č. k. 7Sa/13/2020-111 podľa § 191 ods. 1 pís. d/ a e/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 03.04.2020 spolu s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 06.12.2019 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Generálny riaditeľ žalovanej podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) preskúmaným rozhodnutím odvolanie Z.. Z. F., nar. XX.XX.XXXX, naposledy bytom Y. I. Č.. XXX, Q.Ž. J. (ďalej len „žalobca“) podané proti

prvostupňovému správne rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, ústredie číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 06.12.2019 vo veci zamietnutia žiadosti o starobný dôchodok zamietol v celom rozsahu a toto rozhodnutie potvrdil. Z odôvodnenia rozhodnutia žalovanej vyplýva, že žalobca žiadosťou spísanou dňa 21.10.2019 požiadal o priznanie starobného dôchodku od XX.XX.XXXX, t.j. k 58 roku veku. Sociálna poisťovňa, ústredie rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 06.12.2019 podľa § 65, § 65a ods. 5 písm. b/ a § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov a podľa § 14, § 21 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov žiadosť zo dňa 30.10.2019 o priznanie starobného dôchodku od XX.XX.2016 zamietla. Podľa potvrdenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. ÚFZ BA-9-306/2019 zo dňa 28.08.2019 Z. F. (žiadateľ o starobný dôchodok) nebol poberateľom výsluhového dôchodku a nezískal obdobie služby v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok. Z uvedeného potvrdenia tiež vyplýva, že štúdium na vojenskej škole absolvoval v období od 01.09.1973 do 14.07.1975, základnú vojenskú službu vo vojenskej škole vykonával v období od 15.07.1975 do 14.07.1977 v I. kategórii funkcií a vojenskú službu v služobnom pomere vojaka z povolania vykonával v období od 15.07.1977 do 31.12.1992 v I. kategórii funkcií. Celkovo v I. kategórii funkcií získal 6.380 dní, t.j. 17 rokov a 175 dní. Súčasne bolo potvrdené, že z tohto zamestnania nebol uvoľnený z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3 písm. d/ a e/ zákona č. 100/1988 Zb., t.j. v súvislosti s uskutočňovaním racionalizačných a organizačných opatrení alebo preto, že natrvalo stratil vzhľadom na svoj zdravotný stav spôsobilosť ďalej vykonávať doterajšiu prácu. Nakoľko žiadateľ o starobný dôchodok v I. kategórii funkcií získal menej ako 20 rokov, nesplnil podmienky uvedené v § 21 ods. 1 písm. d/ zákona č. 100/1988 Zb. a nárok na starobný dôchodok dovŕšením veku 58 rokov mu nevznikol. Z potvrdenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. ÚFZ BA-9-306/2019 zo dňa 28.08.2019 vyplýva, že zamestnanie účastníka konania vo zvýhodnenej I. kategórii funkcií trvalo do 31.12.1992. Z dôvodu, že účastník konania nevykonával k 31.12.1999 službu zaradenú do I. kategórie funkcií, jeho námietka, že dosiahol dôchodkový vek dovŕšením 58 rokov veku bola nedôvodná. Žalovaný správny orgán v odôvodnení preskúmaného rozhodnutia odôvodnil svoj právny názor aj ohľadom doby štúdia žiadateľa o starobný dôchodok. Uviedol, že doby zamestnania a náhradné doby sa hodnotia podľa právnych predpisov platných v čase, kedy sa získali, ak neskoršie predpisy neustanovia iný (výhodnejší pre poistenca) spôsob ich hodnotenia. Doba štúdia získaná v období od 01.01.1965 do 31.12.2003, ktorá je dobou zamestnania sa započítava v rozsahu, v akom bola právnym predpisom o sociálnom zabezpečení účinným v čase, keď štúdium trvalo, definovaná ako sústavná príprava na budúce povolanie. Okrem právnych predpisov o sociálnom zabezpečení, ktorými sú zákon č. 101/1964 Zb., zákon č. 121/1975 Zb. a zákon č. 100/1988 Zb., je potrebné prihliadať aj na osobitné právne predpisy, ktorými sú školské zákony a zákony o vysokých školách a niektoré ďalšie. Štúdium sa započítava v rozsahu, v akom trvalo po skončení povinnej školskej dochádzky, a to od 01. septembra školského roka, ktorý nasleduje po školskom roku, v ktorom poistenec ukončil povinnú školskú dochádzku. Z uvedeného dôvodu dobu štúdia na strednej škole nie je možné hodnotiť na nárok na starobný dôchodok od 31.08.1973, ako žiada účastník konania, ale najskôr od začiatku školského roka, to znamená od 01.09.1973. Námietku účastníka konania, že jeho nárok na starobný dôchodok nemal byť posúdený podľa § 174 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb. ku dňu 31.12.1999, ale ku dňu skončenia výkonu služby (do 31.12.1992) podľa zákona č. 7/1994 Z.z. alebo podľa zákona č. 59/1993 Z.z. žalovaná vyhodnotila za nedôvodnú, nakoľko spoločnou podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok je trvanie zamestnania I. pracovnej kategórie a služby I. alebo II. kategórie funkcií až do 31.12.1999. K ďalšej námietke, že v rozhodnutí nebol správne uplatnený § 175g ods. 2 zák. č. 100/1988 Zb. žalovaná uviedla, že toto zákonné ustanovenie bolo do zákona č. 100/1988 Zb. vložené novelou č. 355/1999 Z.z. s účinnosťou od 22.12.1999. Došlo tým k predĺženiu obdobia zaraďovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie a do I. a II. kategórie funkcií až do 31.12.1999. Zákonodarcia v odseku 2 § 175 g tohto zákona stanovil, že vo vzťahu na starobný dôchodok podľa § 174, o ktorom nebolo právoplatne rozhodnuté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona (do 22.12.1999) o nároku na starobný dôchodok sa rozhodne podľa predpisov účinných do dňa nadobudnutia jeho účinnosti (do 22.12.1999). Konanie o nároku na starobný dôchodok sa začalo podaním žiadosti zo dňa 30.10.2019 (§ 184 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z.), teda nezačalo pred dňom nadobudnutia účinnosti zákona č. 355/1999 Z.z. Ustanovenie odseku 2 § 175g nemožno vykladať inak, než v kontexte s predchádzajúcim odsekom toho istého vykonávacieho ustanovenia, ako to požaduje účastník konania, mylne sa domnievajú, že v takomto prípade by mu nárok na starobný dôchodok vznikol dovŕšením 58 rokov. Pretože účastník konania v I. kategórii

funkcií a v II. kategórii funkcií neodpracoval 20 rokov, ale len 16 rokov a 248 dní, nespĺňa podmienky na vznik nároku na starobný dôchodok vo veku 58 rokov podľa § 174 ods. 1 písm. d/ zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov. Nakoľko účastníkovi konania trval služobný pomer vojaka z povolania do 31.12.1992, nárok na posúdenie dôchodkového veku postupom podľa § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov mu nevznikol.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovanej preskúmal na základe správnej žaloby, vec prejednal na verejnom pojednávaní (§ 107 ods. 1 písm. a/ SSP) a po oboznámení sa s pripojenými spismi, listinnými dôkazmi predloženými žalobcom v intenciách § 14 ods. 2, § 31 ods. 1, § 174 ods. 1 a ods. 2, § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. a § 65 ods. 1 a § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., ako aj príslušných ustanovení SSP dospel k záveru, že správna žaloba je dôvodná.

3. Krajský súd mal z obsahu spisov a vyjadrení účastníkov konania za preukázané, že vznik nároku žalobcu na starobný dôchodok posudzovala Sociálna poisťovňa, ústredie podľa § 65, § 65a ods. 5 písm. b/ a § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. a podľa § 14, § 21 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. a zamietla žiadosť zo dňa 30.10.2019 o priznanie starobného dôchodku od XX.XX.2016. Ďalej nebolo sporné, že ho musela posudzovať a posudzovala aj podľa ustanovenia § 14 ods. 4 zák. č. 100/1988 Zb., ktoré ale vo výrokovej časti prvostupňového rozhodnutia absentuje, pričom ide o podstatné ustanovenie, keďže je prepojené s ďalšími ustanoveniami zákona, podľa ktorých Sociálna poisťovňa postupovala. Podľa názoru krajského súdu prvostupňové rozhodnutie nie je v súlade s ustanovením § 209 zákona č. 461/2003 Z.z. ani v časti jeho odôvodnenia, nakoľko v ňom chýbajú úvahy a hodnotenie skutkového stavu podľa vo výroku aplikovaných ustanovení zákonov. Na základe uvedeného konštatoval, že žalovaná zrejme nesprávne a nedostatočne posúdila aj splnenie zákonných predpokladov podľa § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb., pretože podľa názoru krajského súdu s ohľadom na prechodné ustanovenie § 175g ods. 2 zavedené zákonom č. 355/1999 Z.z. systematický výklad jeho jednotlivých ustanovení a výklad § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. u žalobcu, ktorý vykonával zamestnanie v I. a II. pracovnej kategórii do 31.12.1992, kedy ukončil služobný pomer, treba aplikovať § 174 ods. 2 v znení novely č. 235/1992 Zb. účinné od 01.06.1992, podľa ktorej je daná právna podmienka, že zamestnanie v I. pracovnej kategórii alebo služby v I. a II. kategórii funkcií trvali k 31.12.1992.

4. Za logickú vyhodnotil krajský súd argumentáciu žalobcu, pretože účelom § 175 zák. č. 100/1988 Zb., ktorý bol premietnutý do § 274 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., je zachovať nároky vzniknuté pred účinnosťou novely, ktorou sa rušili tzv. pracovné kategórie, aj po účinnosti tejto novely. Krajský súd považoval za relevantný pre danú vec aj výklad žalobcu týkajúci sa § 175g ods. 2 zák. č. 100/1988 Zb. Vzhľadom na uvedené mal byť podľa názoru krajského súdu nárok žalobcu posúdený podľa § 174 zákona č. 235/1992 Z.z.

5. Krajský súd preskúmané rozhodnutie žalovanej a správneho orgánu prvého stupňa zrušil z dôvodov uvedených v § 191 ods. 1 písm. d/ a e/ SSP.

6. O náhrade trov konania správny súd rozhodol podľa § 167 SSP tak, že priznal ich úplnú náhradu žalobcovi, ktorý bol v konaní úspešný.

II.

7. Proti rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

8. Namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

9. Sťažovateľka sa s právnym posúdením veci krajským súdom nestotožnila z dôvodu, že žalobca podľa potvrdenia Ministerstva obrany Slovenskej republiky z 28. augusta 2019 nie je poberateľom výsluhového dôchodku. Z uvedeného potvrdenia bolo preukázané, že štúdium na vojenskej škole absolvoval v období od 1. septembra 1972 do 14. júla 1975, základnú vojenskú službu na vojenskej

škole vykonával v období od 15. júla 1975 do 14. júla 1977 v I. kategórii funkcií a vojenskú službu v služobnom pomere vojaka z povolania vykonával v období od 15. júla 1977 do 31. decembra 1992 v I. kategórii funkcií, celkovo v I. kategórii funkcií získal 6 380 dní, t.j. 17 rokov a 175 dní. Nakoľko v I. kategórii získal len 17 rokov a 175 dní, teda menej ako 20 rokov, nesplnil podmienky uvedené v § 21 ods. 1 písm. d/ zákona č. 100/1988 Zb. a nárok na starobný dôchodok dovŕšením veku 58 rokov mu nevznikol. Z potvrdenia MO SR tiež vyplýva, že zamestnanie žalobcu vo zvýhodnenej I. kategórii funkcií trvalo do 31. decembra 1992.

10. V nadväznosti na argumenty uvedené v bode vyššie sťažovateľka citovala dikciu ustanovenia § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. a zdôraznila, že žalobca nevykonával k 31. decembru 1999 službu zaradenú do I. kategórie funkcií, a preto nedosiahol dôchodkový vek dovŕšením 58 rokov veku. Mala preto za to, že nárok žalobcu na dôchodok nemohol byť posúdený ku dňu skončenia výkonu služby (do 31. decembra 1992), t.j. podľa § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. v znení zákona č. 59/1993 Z.z., nakoľko ustanovenie § 174 ods. 1 bolo od roku 1993 viackrát novelizované, ale nadobudlo účinnosť až 1. januára 2000 na základe zákona č. 355/1999 Z.z. Spoločnou podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok je trvanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií až do 31. decembra 1999.

11. Sťažovateľka súčasne uviedla, že ustanovenie § 175g bolo do zákona č. 100/1988 Zb. vložené novelou č. 355/1999 Z.z. s účinnosťou od 22. decembra 1999. Došlo tým k predĺženiu obdobia zaraďovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie a do I. a II. kategórie funkcií až do 31. decembra 1999. Zákonodarca v § 175g ods. 2 tohto zákona stanovil, že v súvislosti s posudzovaním nároku na starobný dôchodok podľa § 174 tohto zákona, o ktorom nebolo právoplatne rozhodnuté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti (22. decembra 1999), sa rozhodne podľa predpisov účinných do tohto dňa (t.j. účinných do 22. decembra 1999).

12. Konanie o nároku na starobný dôchodok žalobcu začalo podaním žiadosti zo dňa 30. októbra 2019 (§ 184 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.), teda nezačalo pred dňom nadobudnutia účinnosti novely č. 355/1999 Z.z., a teda nemožno v ňom aplikovať právne predpisy účinné pred jeho začatím. Ustanovenie § 175g ods. 2 nemožno vykladať inak, než v kontexte s predchádzajúcim odsekom toho istého vykonávacieho ustanovenia, ako to požaduje žalobca, mysle sa domnievajúc, že v takomto prípade by mu nárok na starobný dôchodok vznikol dovŕšením 58 rokov. Pretože žalobca v I. kategórii funkcií a v II. kategórii funkcií neodpracoval 20 rokov, ale len 17 rokov a 175 dní, nespĺňa podmienky na vznik nároku na starobný dôchodok vo veku 58 rokov podľa § 174 ods. 1 písm. d/ zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov, mu nevznikol. Sťažovateľka záverom zdôraznila, že úlohou správneho orgánu nebolo uvádzať podmienky pre priznanie starobného dôchodku od XX. G. 2014, t. j. k 56 veku žiadateľa, nakoľko žalobca v žiadosti o starobný dôchodok zo dňa 30. októbra 2019 jednoznačne uviedol, že žiada priznať starobný dôchodok od XX. G. 2016, t. j. v 58 roku veku. Až v správnej žalobe zo dňa 28. apríla 2020, na strane 23 žiadal o priznanie starobného dôchodku v súlade s § 174 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. vo veku 56 rokov. Z uvedeného dôvodu sa predmetnou námietkou žalovaná, ani generálny riaditeľ žalovanej nemohli zaoberať vo svojich rozhodnutiach.

13. Kasačnému súdu navrhla rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie.

III.

14. Žalobca vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti zopakoval dôvody, ktoré podrobne uviedol v správnej žalobe. V rozsiahlom vyjadrení potvrdil, že zo služby bol prepustený do civilu dňa 31. decembra 1992, pretože splnil podmienky na nárok na výsluhový dôchodok a požiadal o prepustenie zo služobného pomeru podľa § 123 ods. 2 a § 328 zákona č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov. Od MO SR nedostáva žiadny výsluhový dôchodok ani výsluhový príspevok.

15. V ďalšej časti vyjadrenia vyslovil presvedčenie, že Sociálna poisťovňa iste vie, že žalobca vek 55 rokov dovŕšil dňa XX. G. XXXX, a preto o jeho nároku na starobný dôchodok by mala rozhodnúť podľa § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 721/2004 Z.z.

16. Žalobca poukázal na tú časť správnej žaloby, v ktorej popísal okolnosti týkajúce sa osudu mladistvých žiakov 1. a 2. ročníka VSOS, ktorých štúdium vníma ako výkon nútených prác a porovnáva ich s baníckym učňom a učňom fúkačom skla v Lednických Rovniach, ktorým sa počíta ich príprava na budúce povolanie už od 15. roku veku v I. pracovnej kategórii, resp. v II. pracovnej kategórii.

IV.

17. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedených v kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 1,2 SSP) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť a vec vrátiť Správnemu súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

18. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

19. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

20. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

21. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

22. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

23. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd zrušil rozhodnutie žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 10. mája 2022 z dôvodov uvedených v § 191 ods. 1 písm. d) a e) SSP a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie.

24. Podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 555/2007 Z.z. nárok na starobný dôchodok vzniká získaním 15 rokov obdobia dôchodkového poistenia a dosiahnutím dôchodkového veku.

25. Podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 140/2015 Z.z. nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie vrátane doby služby zaradenej do I. a II. kategórie funkcií sa zachovávajú.

26. Podľa § 21 ods. 1 písm. d) zákona č. 100/1988 Zb. občan má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. i) až l).

27. Podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31. decembru 1999.

28. Podľa § 175g ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., ak konanie o nároku na dôchodok a o jeho výške nebolo právoplatne skončené pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona a hodnotenie zamestnania v I. a II. pracovnej kategórii alebo v I. a II. kategórii funkcií má vplyv na vznik nároku na

dôchodok alebo na jeho výšku, o nároku na dôchodok a o jeho výške sa rozhodne podľa predpisov účinných po dni nadobudnutia účinnosti tohto zákona, ak nie je ďalej ustanovené inak.

29. Podľa § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., ak o nároku na starobný dôchodok podľa § 174 nebolo právoplatne rozhodnuté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, o nároku na starobný dôchodok sa rozhodne podľa predpisov účinných do dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona.

30. Najvyšší správny súd v konaní o kasačnej sťažnosti žalovanej zistil, že žalobca Z. F., nar. XX.XX.XXXX, naposledy bytom Y. I. Č.. XXX, Q.Ž. J. dňa 06.05.2022 zomrel. Mestský súd Košice na výzvu najvyššieho správneho súdu oznámil, že dedičom po nebohom žalobcovi je syn Z. F., bytom R. Č.. XXXX/X, X..

31. Na výzvu súdu dedič nebohého žalobcu dňa 20.12.2023 oznámil, že stanovisko k predmetu súdneho konania je jasné a nezmenilo sa, v podaní zároveň zhrnul všetky argumenty, ktoré uviedol nebohý žalobca v správnej žalobe a vo svojich vyjadreniach pred krajským súdom.

32. Skutkové zistenia podľa obsahu spisov preukázali, že nebohý žalobca nebol poberateľom výsluhového dôchodku a nezískal obdobie služby v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok. V I. kategórii funkcií získal 17 rokov a 175 dní. Z výsledkov vykonaného dokazovania bolo tiež preukázané, že z tohto zamestnania nebol uvoľnený z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3 písm. d) a e) zákona č. 100/1988 Zb., t.j. v súvislosti s uskutočňovaním racionalizačných a organizačných opatrení alebo preto, že natrvalo stratil vzhľadom na svoj zdravotný stav spôsobilosť ďalej vykonávať doterajšiu prácu. Služobný pomer vojaka z povolania vykonával do 31. decembra 1992.

33. Pokiaľ nebohý žalobca tvrdil, že jeho nárok na starobný dôchodok nemal byť posúdený podľa § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov ku dňu 31. december 1999, ale ku dňu skončenia výkonu služby, ktorým bol 31. december 1992 podľa zákona NR SR č. 7/1994 Z.z. alebo podľa zákona NR SR č. 59/1993 Z.z., tak podľa kasačného súdu bola táto námietka nedôvodná. Je treba zdôrazniť, že ustanovenie § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. bolo od roku 1993 viackrát novelizované, ale nadobudlo účinnosť až 1. januára 2000 na základe zákona č. 355/1999 Z.z. Spoločnou podmienkou nároku na starobný dôchodok je trvanie zamestnania I. pracovnej kategórie a služby I. alebo II. kategórie funkcií až do 31. decembra 1999. V prípade nebohého žalobcu, ktorého služobný pomer sa skončil dňom 31. decembra 1992, tomu tak nebolo.

34. Kasačný súd v súvislosti s právnym nárokom nebohého žalobcu na starobný dôchodok a k jeho námietkam týkajúcim sa nesprávneho právneho posúdenia veci žalovanou v súvislosti s uplatnením § 175g ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. na rozdiel od právneho názoru krajského súdu poukazuje na samotné ustanovenie § 175g, ktoré bolo do zákona č. 100/1988 Zb. vložené novelou zákona č. 355/1999 Z.z. s účinnosťou od 22. decembra 1999. Došlo tým k predĺženiu obdobia zaradovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie a do I. a II. kategórie funkcií až do 31. decembra 1999. Zákonodarcu v odseku 2 tohto zákonného ustanovenia stanovil, že vo vzťahu na starobný dôchodok podľa § 174, o ktorom nebolo právoplatne rozhodnuté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona (do 22. decembra 1999), o nároku na starobný dôchodok sa rozhodne podľa predpisov účinných do dňa nadobudnutia jeho účinnosti (do 22. decembra 1999). V súvislosti s uvedeným je potrebné poukázať na samotnú žiadosť nebohého žalobcu o starobný dôchodok zo dňa 30.10.2019. Je nepochybne zrejmé, že konanie o tejto žiadosti sa nezačalo pred dňom nadobudnutia účinnosti zákona č. 355/1999 Z.z. Ustanovenie § 175 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. preto nemožno vykladať podľa vôle nebohého žalobcu z dôvodu, že v súvislosti s posudzovaním nároku na starobný dôchodok je rozhodujúca právna úprava platná v čase, keď vznikol nárok na dôchodkovú dávku a nie deň, kedy bola ukončená niektorá z činností žiadateľa o starobný dôchodok. Tak, ako to už kasačný súd uviedol vyššie, nebohý žalobca v I. kategórii funkcií a v II. kategórii funkcií neodpracoval 20 rokov, ale len 17 rokov a 175 dní, nespĺňa podmienky na vznik nároku na starobný dôchodok vo veku 58 rokov podľa § 174 ods. 1 písm. d) zákona č. 100/1988 Zb.

35. Pokiaľ krajský súd vytýkal prvostupňovému správneému orgánu, že vo výrokovej časti svojho rozhodnutia neuviedol § 14 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. a ďalej konštatujúc jeho riadne neodôvodnenie, najvyšší správny súd uvádza, že prvostupňový správny orgán vo výrokovej časti

svojho rozhodnutia uvádzal § 14 zákona č. 100/1988 Zb. ako celok, teda vrátane § 14 ods. 4. Podľa názoru súdu odkaz na § 14 zákona č. 100/1988 Zb., bez toho, aby konkrétne vo výrokovej časti výslovne špecifikoval § 14 ods. 4, nemôže mať vplyv na zákonnosť prvostupňového správneho rozhodnutia. Odhliadnuc od toho, najvyšší správny súd ďalej uvádza, že predmet súdneho prieskumu predstavovalo rozhodnutie žalovanej z 03.04.2020 a nie prvostupňové správne rozhodnutie zo 06.12.2019. Pokiaľ by aj prvostupňové správne rozhodnutie bolo postihnuté vadou nepreskúmateľnosti, či už pre nezrozumiteľnosť, alebo pre nedostatok dôvodov, je to druhostupňový správny orgán, ktorý takéto pochybenie môže odstrániť, keďže platí všeobecné pravidlo o jednote prvostupňového správneho konania a druhostupňového správneho konania, a teda prvostupňové a druhostupňové správne rozhodnutie tvorí jeden celok. To napokon vyplýva aj z § 218 ods. 1 -3 zákona č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého odvolací orgán preskúma napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu. Ak je to nevyhnutné, doterajšie konanie doplní, prípadne zistené nedostatky odstráni. Ak sú na to dôvody, odvolací orgán rozhodnutie zmení alebo zruší, inak odvolanie zamietne a rozhodnutie potvrdí. Odvolací orgán rozhodnutie zruší a vec vráti organizačnej zložke Sociálnej poisťovne, ktorá rozhodnutie vydala, na nové prejednanie a rozhodnutie, ak je to vhodnejšie, najmä z dôvodov rýchlosti alebo hospodárnosti. Organizačná zložka Sociálnej poisťovne je viazaná právnym názorom odvolacieho orgánu. Tomu zároveň zodpovedá aj možnosť zmeny prvostupňového správneho rozhodnutia, čo je vyjadrením tzv. úplnej apelácie.

36. Nebohý žalobca tiež v rozpore so samotnou žiadosťou spísanou na pobočke Sociálnej poisťovne zo dňa 30.10.2019 o priznanie starobného dôchodku od XX.XX.XXXX (58 rokov veku) vo svojich neskorších vyjadreniach (vrátane správnej žaloby) namietal nezákonnosť rozhodnutí správnych orgánov okrem iných s argumentom, že mu nebol starobný dôchodok priznaný vo veku 56 rokov. V tomto smere najvyšší správny súd uvádza, že dávkové konanie sa primárne začína na základe písomnej žiadosti fyzickej osoby, ktorá si uplatnila nárok na dávku a nárok na výplatu dávky. Nebohý žalobca na základe písomnej žiadosti výslovne žiadal žalovanú o priznanie starobného dôchodku od XX.XX.XXXX, t.j. k 58 roku veku a nie k 56 roku veku, z ktorého dôvodu sa žalovaná s takto až v správnej žalobe uplatneným novým nárokom nemohla zaoberať.

37. V zmysle § 455 SSP kasačný súd rozhodne o kasačnej sťažnosti spravidla bez pojednávania, pričom pojednanie môže nariadiť, ak to považuje za potrebné. S ohľadom na právny charakter sporných otázok potreba nariadenia pojednávania v tejto veci nevyvstala.

38. Z dôvodov vyššie uvedených kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g/ SSP zrušil a vec vrátil Správnemu súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

39. Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia a k vráteniu veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, správny súd aj orgán verejnej správy sú viazaní právnym názorom kasačného súdu. V ďalšom konaní bude povinnosťou správneho súdu opätovne sa vecou dôsledne zaoberať s tým, že tento sa vysporiada aj s ďalšími relevantnými námietkami žalobcom uplatnenými v správnej žalobe.

40. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne správny súd aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

41. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

